

Gemensam organisation för export- och investeringsfrämjande

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2011/12:92 Gemensam organisation för export- och investeringsfrämjande samt en motion som väckts med anledning av propositionen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om en sammanslagning av det statligt finansierade export- och investeringsfrämjande som utförs av Sveriges exportråd (Exportrådet) och Myndigheten för utländska investeringar i Sverige (Invest Sweden). Förslaget innebär att Invest Sweden avvecklas och att investeringsfrämjandet fr.o.m. den 1 januari 2013 inordnas i Exportrådet. Den nya organisationen föreslås få namnet Sveriges export- och investeringsråd. Utskottet anser även att riksdagen ska bemyndiga regeringen att sluta avtal med Sveriges allmänna utrikeshandelsförening med den inriktning som det redogörs för i propositionen.

Vidare delar utskottet regeringens uppfattning att det inte längre finns behov av att i lag ange Exportrådets möjligheter att leda och planera exportfrämjande verksamhet i utrikesrepresentationen och förordar i likhet med vad som föreslagits i propositionen att denna bestämmelse tas bort i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. Vid beredningen av ärendet har utskottet emellertid uppmärksammat att riksdagen behöver göra vissa ändringar i den nyssnämnda lagen i förhållande till vad regeringen föreslagit. Av detta skäl föreslår utskottet att riksdagen ska anta utskottets förslag till ändringar i lagen, vari regeringens och utskottets förslag har samordnats. I sak innebär detta dock inte några förändringar i förhållande till regeringens förslag. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2013. Därtill avstyrker utskottet den motion som väckts med anledning av propositionen.

I en reservation (S) förordas att riksdagen ska avslå propositionen och samtidigt uppmana regeringen att återkomma med ett nytt förslag.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden	6
Gemensam organisation för export- och investeringsfrämjande	6
Propositionen	6
Inledning	6
Förslag om en gemensam organisation m.m.	7
Motionen	8
Utrikesutskottets yttrande	8
Vissa kompletterande uppgifter	9
Utskottets ställningstagande	11
Reservation	14
Gemensam organisation för export- och investeringsfrämjande (S)	14
Särskilt yttrande	16
Gemensam organisation för export- och investeringsfrämjande (MP, V)	16
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	17
Propositionen	17
Följdmotionen	17
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	18
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	19
<i>Bilaga 4</i>	
Utrikesutskottets yttrande	21

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Gemensam organisation för export- och investeringsfrämjande

Riksdagen

- a) antar utskottets förslag i bilaga 3 till lag om ändring i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m.,
- b) godkänner regeringens förslag om avveckling av Myndigheten för utländska investeringar i Sverige den 31 december 2012,
- c) godkänner regeringens förslag om att det statligt finansierade uppdraget avseende investeringsfrämjande den 1 januari 2013 inordnas i det nya Sveriges export- och investeringsråd,
- d) bemyndigar regeringen att sluta avtal med Sveriges allmänna utrikeshandelsförening om Sveriges export- och investeringsråd i huvudsaklig överensstämmelse med vad som förordats.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2011/12:92 punkterna 2–4, bifaller delvis proposition 2011/12:92 punkt 1 och avslår motion 2011/12:N6 av Jennie Nilsson m.fl. (S).

Reservation (S)

Stockholm den 29 maj 2012

På näringsutskottets vägnar

Mats Odell

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mats Odell (KD), Jonas Eriksson (MP), Jessica Polfjärd (M), Jennie Nilsson (S), Hans Rothenberg (M), Carina Adolfsson Elgestam (S), Olof Lavesson (M), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Ann-Kristine Johansson (S), Eva Flyborg (FP), Börje Vestlund (S), Lars Isovaara (SD), Kent Persson (V), Boriana Åberg (M), Ingela Nylund Watz (S), Ingemar Nilsson (S) och Erik A Eriksson (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas

- proposition 2011/12:92 Gemensam organisation för export- och investeringsfrämjande
- en motion som har väckts med anledning av propositionen.

Utrikesutskottet, som har fått tillfälle att yttra sig över propositionen och motionen, överlämnade den 10 maj 2012 ett yttrande (2011/12:UU5y) till näringsutskottet (se bilaga 4).

Bakgrund

I Utrikesförvaltningsutredningens slutbetänkande Utrikesförvaltning i världsklass (SOU 2011:21) från mars 2011 föreslogs en närmare integration av export- och investeringsfrämjandet. Vidare föreslog utredningen att bestämmelsen om den s.k. funktionella direktivrätten i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. avskaffas. Den funktionella direktivrätten ger Sveriges exportråd möjlighet att leda och planera den exportfrämjande verksamheten inom utrikesrepresentationen.

I mars 2011 uppdrog statsrådet Ewa Björling åt en särskild utredare att göra en översyn av myndighetsstrukturen för Sverige-, handels- och investeringsfrämjandet. Utredaren redovisade sitt uppdrag i september 2011 i departementspromemorian Översyn av myndighetsstrukturen för Sverige-, handels- och investeringsfrämjande (Ds 2011:29). I översynen föreslås bl.a. en sammanslagning av de export- och investeringsfrämjande verksamheterna i Sveriges exportråd och Myndigheten för utländska investeringar i Sverige.

Dessa utredningar har remissbehandlats. Den föreslagna ändringen i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. har varit föremål för en särskild remiss. Regeringen har gjort bedömningen att den föreslagna lagändringen är av en sådan beskaffenhet att det inte har varit nödvändigt att begära in Lagrådets yttrande.

Vidare gav regeringen i augusti 2011 Statskontoret i uppdrag att utreda och analysera den verksamhet som Myndigheten för utländska investeringar i Sverige bedriver i Kina. Statskontoret redovisade i december 2011 uppdraget i rapporten Investeringsfrämjande i fjärran – En översyn av Invest Swedens Kinaverksamhet (2011:35).

Propositionens huvudsakliga innehåll

I regeringens proposition 2011/12:92 Gemensam organisation för export- och investeringsfrämjande föreslås en sammanslagning av det statligt finansierade export- och investeringsfrämjande som utförs av Sveriges exportråd och Myndigheten för utländska investeringar i Sverige. Regeringen anser vidare att det inte längre finns behov av att i lag ange Sveriges exportråds möjligheter att leda och planera exportfrämjande verksamhet i utrikesrepresentationen. Därför föreslår regeringen att bestämmelsen om detta i 1 § lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. upphör att gälla. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Gemensam organisation för export- och investeringsfrämjande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag om en avveckling av Myndigheten för utländska investeringar i Sverige och om att investeringsfrämjandet från den 1 januari 2013 inordnas i den nya organisationen Sveriges export- och investeringsråd. Vidare bemyndigas regeringen av riksdagen att sluta avtal med Sveriges allmänna utrikeshandelsförening om den nya organisationen.

Därtill antar riksdagen utskottets förslag till ändringar i lagen om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m., vilket bl.a. innebär att den s.k. funktionella direktivrätten upphör i enlighet med vad regeringen har föreslagit. Utöver detta avslår riksdagen den motion som väckts med anledning av propositionen.

Jämför reservation (S) och särskilt yttrande (MP, V).

Propositionen

Inledning

Staten och näringslivet har sedan slutet av 1800-talet samverkat för att öka den svenska exporten. Det privata och det statliga exportfrämjandet slogs 1972 ihop till Sveriges exportråd (Exportrådet). Staten och Sveriges allmänna exportförening blev då huvudmän till Exportrådet, med rätt att utse halva styrelsen var. Ansvaret för handelssekreterarnas verksamhet fördes över till Exportrådet 1975. Sveriges allmänna exportförening ändrade 2004 sitt namn till Sveriges allmänna utrikeshandelsförening. Detta var ett sätt att markera att man även värnade om importen till Sverige.

Exportrådet är en juridisk person men är till sin organisationsform varken myndighet eller bolag. Det statliga uppdraget till Exportrådet preciseras av regeringen i det årliga riktlinjebeslutet. Av detta framgår att Exportrådet framför allt ska genomföra insatser för att främja exporten i små och medelstora företag. Exportrådets verksamhet finansieras genom ett statligt bidrag, bidrag från näringslivet samt inkomster från avgiftsbelagd verksamhet. Den statliga finansieringen anvisas under utgiftsområde 24 Näringsliv, anslaget 2:3 Exportfrämjande verksamhet. För 2012 uppgår detta anslag till 213 miljoner kronor.

Det statliga investeringsfrämjandet inleddes 1995 i och med inrättandet av Delegationen för utländska investeringar i Sverige. Som skäl för inrättandet angavs att de svenska företagen till följd av bl.a. EU-medlemskapet skulle behöva växa i utlandet snarare än i Sverige. Av detta skäl kunde inte de inhemska företagen förväntas bidra till en ökning av sysselsättningen i Sverige. Utländska företags direktinvesteringar behövdes som komplement till de investeringar som de svenska företagen stod för. Delegationen inriktades först på att uppmuntra till investeringar som syftade till att skapa sysselsättning i Sverige. Dess uppdrag breddades sedermera till att även omfatta investeringar som tillför kunskap, kapital och nya marknader till det svenska näringslivet.

Verksamheten i Delegationen för utländska investeringar i Sverige utvärderades i betänkandet Statens roll för att främja viktiga utländska investeringar i Sverige (SOU 2001:109). Utredningen resulterade i att delegationen omvandlades till en myndighet. Riksdagen informerades om detta i budgetpropositionen för 2004 (prop. 2003/04:1, utg.omr. 24 Näringsliv). Myndigheten för utländska investeringar i Sverige (Invest Sweden) arbetade först under varumärket Invest in Sweden Agency, vilket 2010 ändrades till Invest Sweden.

Verksamheten vid Invest Sweden ska bidra till konkurrenskraft och tillväxt genom att medverka till att utländska företag investerar i Sverige eller samarbetar med svenska företag i syfte att tillföra kapital, kompetens och marknader till det svenska näringslivet. I tillägg till statliga bidrag erhåller Invest Sweden bl.a. medel från EU:s strukturfonder. Invest Sweden utför inte företagsspecifika tjänster mot betalning.

Anslaget 2:4 Investeringsfrämjande under utgiftsområde 24 Näringsliv, som disponeras av Invest Sweden, uppgår 2012 till närmare 57 miljoner kronor. Därtill kommer vissa särskilda uppdrag från regeringen samt ersättningar och bidrag från andra aktörer, främst från den regionala nivån. En stor del av de senare medlen kommer från EU:s strukturfonder. Invest Sweden utför inte företagsspecifika tjänster mot betalning.

Förslag om en gemensam organisation m.m.

I propositionen föreslås en sammanslagning av det statligt finansierade export- och investeringsfrämjande som utförs av Exportrådet och Invest Sweden. Regeringen bedömer att export- och investeringsfrämjandet kan effektiviseras i en gemensam organisation, och att det statliga stödet för näringslivets internationalisering därmed kan stärkas. Regeringens förslag innebär att Invest Sweden avvecklas och att verksamheten vid myndigheten inordnas i Exportrådet. Den nya organisationen föreslås få namnet Sveriges export- och investeringsråd. En gemensam organisation ska, enligt förslag i propositionen, skapas den 1 januari 2013. Enligt vad som anförs i propositionen ska den associationsrättsliga form som i dag gäller

för Exportrådet även gälla för den nya organisationen. Regeringen söker riksdagens godkännande att vidta de åtgärder som behövs för sammanslagningen.

Vidare konstateras i propositionen att en sammanslagning av verksamheterna förutsätter ändringar i avtalet om Exportrådet mellan regeringen och näringslivet, representerat av Sveriges allmänna utrikeshandelsförening. I propositionen föreslås därför att regeringen bemyndigas att för svenska statens räkning underteckna avtal om Sveriges export- och investeringsråd i huvudsaklig överensstämmelse med vad som förordats i propositionen.

Därtill föreslås att bestämmelsen i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. om Exportrådets möjligheter att leda och planera exportfrämjande verksamhet i utrikesrepresentationen, den s.k. funktionella direktivrätten, ska upphöra. Regeringen framhåller att den exportfrämjande verksamheten i utrikesrepresentationen har utvecklats sedan bestämmelsen infördes. I propositionen anförs att det inte längre finns behov av att i lag ange Exportrådets möjligheter att planera och leda exportfrämjande verksamhet i utrikesrepresentationen, varför bestämmelsen kan upphöra. Rätten att planera och leda handelssekreterarnas verksamhet avses dock kvarstå. Vidare föreslås vissa ändringar i lagen med anledning av att Invest Sweden och Exportrådet sammanförs i en ny organisation. Regeringen föreslår att riksdagen antar det förslag till ändring i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. som lämnas i propositionen. Lagändringen avses träda i kraft den 1 januari 2013.

Motionen

I kommittémotion 2011/12:N6 av Jennie Nilsson m.fl. (S) förordas att riksdagen avslår proposition 2011/12:92 och uppmanar regeringen att återkomma med ett nytt förslag om hur svenskt handels- och investeringsfrämjande kan stärkas. I motionen framhålls att frågan om statens inflytande över investeringsfrämjandet i den nya organisationen inte är klarlagd. Vidare ser motionärerna en risk för konkurrensnackdelar för svenska företag som väljer att kanalisera sin verksamhet i den föreslagna nya organisationen för export- och investeringsfrämjande. Underlaget för propositionen bedöms även vara otillräckligt. Motionärerna refererar bl.a. till Statskontorets kritik på denna punkt.

Utrikesutskottets yttrande

Utskottet har gett utrikesutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och motionen. I sitt yttrande 2011/12:UU5y konstaterar utrikesutskottet att främjandet är en integrerad del av den svenska utrikespolitiken. Utrikesutskottet understryker vikten av att de främjarinsatser som görs av olika aktörer också genomsyras av de grundläggande principer om demokrati, mänskliga rättigheter, fred, jämställdhet och hållbar utveckling som Sve-

riges utrikespolitik vilar på. Svenska utlandsmyndigheter har, framhåller utrikesutskottet, en viktig roll att spela för att detta synsätt ska vägleda främjandet på landnivå och att de främjarinsatser som genomförs på ett långsiktigt hållbart sätt stärker Sverige bilden. Utrikesutskottet välkomnar därför regeringens förslag att avskaffa den s.k. funktionella direktivrätten enligt vilken Exportrådet ges möjlighet att planera och leda utrikesrepresentationens exportfrämjande verksamhet.

När det gäller företags sociala ansvar (corporate social responsibility, CSR) välkomnar utrikesutskottet att regeringen uppmuntrar svenska företag att tillämpa OECD:s riktlinjer för multinationella företag och att ställa sig bakom de tio principerna om respekt för de mänskliga rättigheterna, arbetsvillkor, miljöansvar och antikorruption i FN:s Global Compact. Detta, menar utrikesutskottet, stärker Sverige bilden och svenska företags konkurrenskraft.

I likhet med regeringen anser utrikesutskottet att en sammanslagning av Exportrådet och Invest Sweden innebär att det svenska handels- och investeringsfrämjandet anpassas till den globaliserade nätverksekonomin där export, import och investeringar är olika alternativa vägar för svenska företag att nå ökad tillväxt genom internationalisering. Utrikesutskottet understryker även att sammanslagningen inte får innebära att investeringsfrämjandet urholkas och utgår från att regeringen noga följer utvecklingen och vid behov vidtar åtgärder.

Utrikesutskottet föreslår att näringsutskottet tillstyrker regeringens förslag i proposition 2011/12:92 och avstyrker motion 2011/12:N6 (S). I en avvikande mening (S) redovisas en annan uppfattning.

Vissa kompletterande uppgifter

Statskontorets översyn av Invest Swedens verksamhet i Kina

Som nämnts uppdrog regeringen i augusti 2011 åt Statskontoret att utreda och analysera den verksamhet som Invest Sweden bedriver i Kina. Uppdraget redovisades i december 2011 i rapporten *Investeringsfrämjande i fjärran – En översyn av Invest Swedens Kinaverksamhet* (2011:35).

Statskontoret framhåller att det är svårt att värdera resultatet av investeringsfrämjandet i Kina under den undersökta perioden 1 januari 2008–30 juni 2011 eftersom det saknas tydliga utvärderingsmål för verksamheten. Statskontoret menar att det inte kan värdera uppgifter från Invest Sweden om att vinster kan väntas på längre sikt. Däremot fastställer Statskontoret att den absoluta merparten av de 48 nyetableringar som Invest Sweden medverkat till under den aktuella perioden inte har varit betydelsefulla för svensk ekonomi på kort sikt.

Av rapporten framgår att Statskontoret bedömer att den inriktning på färre men mer kvalitativa investeringar som Invest Sweden initierat under 2010 och 2011 är rätt. Det påpekas att inriktningen gäller hela Invest Sweden, inte bara Kinaverksamheten. Statskontoret menar att en förutsättning

för en sådan satsning är att arbetet med förbättrade styr- och utvärderingsrutiner utvecklas. Statskontoret konstaterar att Invest Swedens ledning menar att kunskapen om Kinaverksamheten varit otillräcklig. Statskontoret framhåller att det ännu inte går att avgöra i vilken utsträckning förändringarna i riktning mot färre och mer kvalitativa investeringar har fått genomslag i Kinaverksamheten.

Statskontoret föreslår att regeringen inför tydliga, övergripande och uppföljningsbara mål i Invest Swedens regleringsbrev.

Statskontorets synpunkter på förslaget om en sammanslagning av export- och investeringsfrämjandet

I motion 2011/12:N6 (S) refererar motionärerna till den kritik som Statskontoret har framfört mot förslaget om en sammanslagning av export- och investeringsfrämjandet. Statskontorets remissvar (dnr 2011/227-4) avgavs med anledning av departementspromemorian Översyn av myndighetsstrukturen för Sverige-, handels- och investeringsfrämjande (Ds 2011:29). Statskontoret anger att det ställer sig positivt till en ökad samverkan mellan Exportrådet och Invest Sweden och menar att det är möjligt att en sammanslagning av organisationerna är lämplig. Statskontoret menar dock att det förslag som presenteras i departementspromemorian inte är tillräckligt väl underbyggt för att utgöra grund för en sådan åtgärd, varför förslaget varken kan tillstyrkas eller avstyrkas.

I Statskontorets svar efterfrågas bl.a. en mer djupgående analys av vilka överlappningar som finns mellan verksamheterna i Exportrådet och Invest Sweden och vilka synergier som skulle kunna uppstå vid en sammanslagning. Statskontoret efterlyser även en bedömning av i vilken utsträckning synergier skulle kunna uppnås utan en sammanslagning. Exempelvis anser Statskontoret att staten kan ha en dialog med näringslivet om investeringsfrämjandet utan en föregående sammanslagning med Exportrådet. Vidare menar Statskontoret att en viss avgiftsbeläggning inom investeringsfrämjandet borde kunna införas utan en sammanslagning av organisationerna. Enligt Statskontoret kan Invest Sweden upprätta rutiner kring EU:s statsstöd även utan ett samgående med Exportrådet.

Regeringens uppdrag till Exportrådet och Invest Sweden

Sedan propositionen överlämnades till riksdagen har regeringen genom beslut den 12 april 2012 uppdragit åt Exportrådet att förbereda ett inordnande av den verksamhet som Invest Sweden ansvarar för. På motsvarande vis har Invest Sweden genom ett regeringsbeslut den 12 april 2012 uppdragits att förbereda och genomföra en överföring av Invest Swedens verksamhet till Exportrådet. Arbetet ska genomföras i enlighet med förslagen i proposition 2011/12:92. Invest Sweden och Exportrådet ska samråda och samverka i detta arbete. I frågor som rör överföring av verksamheten från Invest Swedens utlandskontor ska samråd också ske med svenska ambassader och generalkonsulat i de berörda länderna.

Av uppdragen framgår vissa tidsangivelser för de steg som processen omfattar. Senast den 5 juni 2012 ska arbetsplaner redovisas till Regeringskansliet av Exportrådet respektive Invest Sweden. Respektive organisation ska senast den 15 september 2012 lämna förslag om ny avtalspart i de avtal som Invest Sweden har slutit med motpart i annat land. Vid samma tidpunkt ska det även lämnas en bedömning av behovet av en avvecklingsmyndighet med anledning av avvecklingen av Invest Sweden den 31 december 2012. Vidare ska kostnaderna för en eventuell avvecklingsmyndighet redovisas. Exportrådet ska i sin årsredovisning avseende det statliga uppdraget 2012 särskilt redogöra för de åtgärder som har vidtagits och de förväntade konsekvenserna av inordnandet av den verksamhet som man avser att överföra från Invest Sweden. Uppdragen ges med förbehåll för riksdagens godkännande av den föreslagna sammanslagningen.

Utskottets ställningstagande

I propositionen föreslår regeringen att det statligt finansierade export- och investeringsfrämjande som utförs av Exportrådet och Invest Sweden slås samman i en gemensam organisation, Sveriges export- och investeringsråd. Vidare föreslås att lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. ändras så att Exportrådet inte längre ges rätt att planera och leda exportfrämjande verksamhet inom utrikesrepresentationen. I motion 2011/12:N6 förordas, som tidigare redovisats, att riksdagen ska avslå propositionen och uppmana regeringen att återkomma med ett nytt förslag om hur handels- och investeringsfrämjandet kan stärkas.

Utskottet vill med anledning av dessa förslag anföra följande. De möjligheter som globaliseringen medför måste tas till vara för att stärka svensk ekonomi och handel. Sverige är ett litet, exportberoende land. Exporten är viktig för svensk ekonomi och sysselsättning. Vidare är det angeläget att Sverige kan attrahera utländska investeringar som kan bidra till landets ekonomiska utveckling och att nya arbetstillfällen skapas. Utskottet anser att det är betydelsefullt att handels- och investeringsfrämjandet bistår svenska små och medelstora företags export och internationalisering samt svenska företags affärer på viktiga marknader. För företagen kan export, import och gränsöverskridande investeringar vara olika vägar till internationalisering.

Med anledning av den kritik mot förslaget till en gemensam organisation för export- och investeringsfrämjandet som framförs i motionen vill utskottet särskilt framhålla följande.

Utskottet konstaterar att förslaget kan innebära en förenkling för företagen, som därigenom kan erbjudas råd och stöd från en och samma organisation. Även gentemot kunder, myndigheter och andra samarbetspartner i utlandet uppnås en ökad tydlighet genom att de får en i stället för två organisationer att samverka med. En annan fördel, menar utskottet, är att

främjandet av utländska investeringar i Sverige i en sammanslagen organisation skulle kunna ske på fler platser i utlandet än vad som nu är fallet. Invest Sweden har i dag egna kontor i fem länder, under det att Exportrådet har utlandskontor på mer än 60 platser i över 50 länder. Utskottet konstaterar att med ett genomförande av förslaget skulle investeringsfrämjande kunna ske vid fler utlandskontor, exempelvis i större europeiska investeringsländer och intressanta tillväxtmarknader.

Utskottet anser också att en sammanslagning kan skapa förutsättningar för att en sådan dialog och samverkan mellan staten och näringslivet som redan sker i exportfrämjandet kan omfatta även investeringsfrämjandet. Näringslivet kan därigenom bidra med sina bedömningar av vilka de bästa metoderna är för att uppmuntra till investeringar i Sverige.

En gemensam organisation kan dessutom, enligt utskottet, förväntas skapa synergieffekter och administrativa besparingar som leder till större effektivitet. Efter en initial period av eventuella övergångskostnader bör en sammanslagning på sikt leda till minskade fasta kostnader.

Avseende frågan som berörs av motionärerna om eventuella konkurrensnackdelar för svenska företag i och med en ny organisation konstaterar utskottet att avsikten är att Sveriges allmänna utrikeshandelsförening ska utse halva styrelsen i Sveriges export- och investeringsråd. En sådan ordning bör, anser utskottet, kunna medverka till att arbetet organiseras på ett sådant sätt att de intressekonflikter som motionärerna menar kan uppstå undviks. Därtill kan exempelvis rutiner införas som förhindrar att svenska företags marknads- och affärsplaner återanvänds i den investeringsfrämjande verksamheten.

Vidare noterar utskottet att flera länder på senare tid har valt att sammanföra export- och investeringsfrämjandet i gemensamma organisationer i syfte att åstadkomma samordningsvinster. Ytterligare länder förefaller planera att genomföra motsvarande förändring. När det gäller möjligheterna till samverkan utan att organisationerna slås samman noterar utskottet att de försök till samverkan som gjorts har begränsats av faktorer som att organisationerna bl.a. har olika ekonomiadministrativa system och olika rutiner för de tjänster som erbjuds.

Utskottet delar således inte motionärernas uppfattning att propositionen ska avslås, utan ställer sig bakom förslagen om att Invest Sweden ska avvecklas och att det statligt finansierade uppdraget avseende investeringsfrämjandet ska inordnas i den nya organisationen Sveriges export- och investeringsråd. Det sagda innebär även att utskottet anser att riksdagen ska bemyndiga regeringen att sluta avtal med Sveriges allmänna utrikeshandelsförening om Sveriges export- och investeringsråd med den inriktning som det redogörs för i propositionen.

Utskottet vill här även, liksom utrikesutskottet i sitt yttrande, uppmärksamma vikten av att det främjande som utförs av olika aktörer genomsyras av grundläggande principer om demokrati, mänskliga rättigheter, fred, jämställdhet och hållbar utveckling. Utskottet önskar också framhålla frågan

om företags sociala ansvar (corporate social responsibility, CSR). Svenska företags arbete till stöd för en tillämpning av OECD:s riktlinjer för multinationella företag och för de tio principerna om respekt för de mänskliga rättigheterna, arbetsvillkor, miljöansvar och antikorrupcion i FN:s Global Compact kan, enligt utskottet, bidra till att stärka konkurrensfördelar hos dessa företag. Utskottet vill dessutom betona betydelsen av att Exportrådet och andra aktörer som arbetar med handels- och investeringsfrämjande är engagerade i dessa frågor och kan bistå företag med konkreta råd och information.

När det gäller förslag till ändring i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. noterar utskottet vad utrikesutskottet har anfört om de svenska utlandsmyndigheternas roll. Utlandsmyndigheterna är, menar utrikesutskottet, viktiga för att de främjarinsatser som genomförs stärker Sverige bilden på ett långsiktigt hållbart sätt. Enligt utrikesutskottet kommer den förändring som föreslås i lagen att tydliggöra att beskickningschefen fungerar som chef och ansvarig för alla beskickningens verksamhetsområden.

Utskottet delar utrikesutskottets bedömning att bestämmelsen om den s.k. funktionella direktivrätten, enligt vilken Exportrådet ges möjlighet att planera och leda utrikesrepresentationens exportfrämjande verksamhet, är förlegad och därför bör upphöra. Det är dock viktigt att framhålla att rätten att planera och leda handelssekreterarnas verksamhet kvarstår. Inte heller när det gäller övriga föreslagna ändringar i lagen har utskottet i sak något att invända. I samband med beredningen av ärendet har utskottet dock noterat att det finns anledning för riksdagen att göra vissa redaktionella ändringar när det gäller de föreslagna ändringarna i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. Vidare har utskottet uppmärksammat att det behöver göras ändringar även i 2 § i nyssnämnda lag. Regeringens och utskottets förslag har samordnats i bilaga 3. Riksdagen bör därför ställa sig bakom utskottets förslag i denna del.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks propositionen med den ändringen att förslaget till lag om ändringen i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. ska ha den lydelse som utskottet föreslagit i bilaga 3. Motion 2011/12:N6 (S) avstyrks följaktligen.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstagande har föranlett följande reservation.

Gemensam organisation för export- och investeringsfrämjande (S)

av Jennie Nilsson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Ann-Kristine Johansson (S), Börje Vestlund (S), Ingela Nylund Watz (S) och Ingemar Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:N6 av Jennie Nilsson m.fl. (S) och avslår proposition 2011/12:92 punkterna 1–4.

Ställningstagande

I proposition 2011/12:92 föreslås en sammanslagning av det statligt finansierade export- och investeringsfrämjande som utförs av Exportrådet och Invest Sweden i den nya organisationen Sveriges export- och investeringsråd. Vi vill med anledning av de förslag regeringen lämnat anföra följande. Handelspolitiken är en grundbult i den svenska näringspolitiken. Detta illustreras av att exportindustrin representerar mer än hälften av Sveriges BNP. I ljuset av konkurrensen i den globala ekonomin är det, för ett litet land som Sverige, av största vikt att export- och investeringsfrämjandet underlättas genom handelspolitiken. Detta gäller inte minst för små och medelstora företag. Enligt vår uppfattning kan företagens möjligheter tillvaratas ytterligare genom dels en förstärkt regional rådgivning inom landets gränser, dels ett utökat främjande för svenska företag på viktiga tillväxtmarknader.

Vi är inte negativa till regeringens strävan att effektivisera export- och investeringsfrämjandet. Det är tänkbart att en sammanslagning av de handels- och investeringsfrämjande verksamheterna skulle kunna medföra de synergieffekter regeringen avser. Vi anser dock, i likhet med vad som anförs i motion 2011/12:N6 (S), att förslaget kommer till korta i ett antal väsentliga delar och vill här peka på några av svagheter i förslaget.

För det första vill vi understryka att Exportrådet och Invest Sweden har olika mål och syften med sina verksamheter. Exportrådet har som uppdrag att öka den svenska exporten, medan Invest Sweden ska medverka till att utländska företag investerar i Sverige. En sammanslagning innebär inte per

automatik att verksamheterna effektiviseras, i synnerhet då dessa har olika behov och inriktningar. Vi bedömer att det finns en risk att Exportrådet blir den starkare parten i en ny organisation. Bland annat av detta skäl behöver frågor rörande statens inflytande över investeringsfrämjandet i den föreslagna nya organisationen uppmärksammas. Exportrådet är en juridisk person där staten och näringslivet har ett delat ansvar. Invest Sweden, å andra sidan, är en myndighet. Dessa frågor är inte klarlagda i propositionen, och vi menar att de måste redas ut innan en sammanslagning kan övervägas.

Vidare anser vi att det kan befaras att konkurrensnackdelar uppstår för svenska företag som väljer att kanalisera sin verksamhet i den nya föreslagna organisationen för export- och investeringsfrämjande. Vi konstaterar att Sveriges allmänna utrikeshandelsförening framhållit att svenska företag som vill exportera måste vara garanterade att de företagsuppgifter som lämnas om marknads- och affärsplaner inte återanvänds för organisationens investeringsfrämjande verksamhet.

Slutligen vilar förslagen i regeringens proposition på ett otillräckligt underlag. Denna kritik förs fram även av regeringens eget utredningsstöd, Statskontoret. Vi efterfrågar en djupare analys av vilka överlappningar som för närvarande finns mellan de verksamheter som bedrivs inom Exportrådet respektive Invest Sweden. Vi önskar även en genomlysning av vilka alternativa lösningar som skulle kunna bidra till att de synergier som regeringen förutser uppnås, men utan att en sammanslagning av organisationerna genomförs. Detta gäller exempelvis rutiner kring EU:s statsstödsregler, avgiftsbeläggning av investeringsfrämjandet och dialogen mellan staten och näringslivet om investeringsfrämjandet.

Riksdagen bör därför avslå förslaget om en sammanslagning av dessa verksamheter och samtidigt uppmana regeringen att återkomma med ett nytt förslag där ovanstående invändningar beaktas, så att den svenska handels- och investeringsfrämjande verksamheten kan stärkas i framtiden.

Vi anser inte heller att den föreslagna ändringen i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. av den s.k. funktionella direktivrätten bör genomföras i dagsläget. I stället bör regeringens nya förslag om handels- och investeringsfrämjandet inväntas. Av resonemanget ovan följer att vi inte heller ser behov av övriga föreslagna ändringar i lagen med anledning av förslagen i propositionen.

Med det anförda tillstyrks motion 2011/12:N6 (S), medan proposition 2011/12:92 avstyrks.

Särskilt yttrande

Gemensam organisation för export- och investeringsfrämjande (MP, V)

Jonas Eriksson (MP) och Kent Persson (V) anför:

Vi har i det föregående ställt oss bakom förslaget om en sammanslagning av det statligt finansierade export- och investeringsfrämjande som utförs av Sveriges exportråd och Myndigheten för utländska investeringar i Sverige. I detta särskilda yttrande vill vi tydliggöra vår uppfattning när det gäller Sveriges export- och investeringsfrämjande, då vi menar att det framgent finns ett stort behov av att se över denna verksamhet. I detta sammanhang är det emellertid inte detaljfrågor rörande hur olika myndigheter på främjandeområdet organiseras som främst bör lyftas fram. Av primärt intresse för oss är i stället att Sverige får tydliga riktlinjer för export- och investeringsfrämjandet som innebär att verksamheten inom dessa områden blir samstämmig med politiken för global utveckling (PGU).

I december 2003 beslutade riksdagen om en ny svensk utvecklingspolitik, där målet är att alla politikområden, inklusive handelspolitiken, ska främja mänskliga rättigheter och utgå från fattiga människors behov och perspektiv. Vi kan konstatera att trots att snart tio år har passerat har detta mål ännu inte fått genomslag inom det svenska export- och investeringsfrämjandet. Fattigdomsbekämpning och utvecklingsfrågor har inte integrerats i främjandet. Det finns även många exempel på att frågor om demokrati och mänskliga rättigheter har lämnats därhän vid export till och investeringar i diktaturer och auktoritära stater.

Vi skulle därför se positivt på om en övergripande översyn av Sveriges export- och investeringsfrämjande kom till stånd. En sådan genomgång skulle syfta till att upprätta tydliga människorättskriterier på handelsområdet och säkerställa att främjandet sker i samstämmighet med den av riksdagen beslutade politiken för global utveckling.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2011/12:92 Gemensam organisation för export- och investeringsfrämjande:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m.
2. Riksdagen godkänner regeringens förslag om avveckling av Myn-digheten för utländska investeringar i Sverige den 31 december 2012 (avsnitt 6.1).
3. Riksdagen godkänner regeringens förslag om att det statligt finansi-erade uppdraget avseende investeringsfrämjande inordnas den 1 januari 2013 i det nya Sveriges export- och investeringsråd (avsnitt 6.1).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att sluta avtal med Sveriges all-männa utrikeshandelsförening om Sveriges export- och investerings-råd i huvudsaklig överensstämmelse med vad som förordats (avsnitt 6.2).

Följdmotionen

2011/12:N6 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

Riksdagen avslår proposition 2011/12:92 Gemensam organisation för export- och investeringsfrämjande och begär att regeringen återkommer med ett nytt förslag om hur man kan stärka svenskt handels- och investe-ringsfrämjande.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1975:490)
om beslutanderätt för Sveriges exportråd
beträffande handelssekreterare m.m.

Härigenom föreskrivs att 1 och 3 §§ (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. samt rubriken till lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lagen om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m.

Enligt de närmare föreskrifter regeringen beslutar får Sveriges exportråd

1. planera och leda handelssekreterarnas verksamhet *samt exportfrämjande verksamhet inom utrikesrepresentationen,*

2. besluta om handelssekreterares anställnings- och arbetsvillkor, i den mån dessa *inte* bestämts genom avtal eller *det* enligt särskilda bestämmelser är en myndighet som har beslutanderätt, dock *inte* i frågor om tillsättning av eller skiljande från tjänst, eller om disciplinansvar, åtalsanmälan, avstängning eller läkarundersökning,

3. besluta om statliga bidrag till språkutbildning med inriktning på affärsspråk.

Vid utövandet av befogenhet som enligt första stycket tillkommer rådet skall rådet i sak tillämpa de föreskrifter som skulle gälla för statlig förvaltningsmyndighet i motsvarande fall.

Vad någon i samband med Sveriges exportråds befattning med handelssekreterares verksamhet *eller med exportfrämjande verksamhet inom utrikesrepresentationen i anställning hos rådet* eller på grund av uppdrag hos detta har erfarit om enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden får *han ej* obehörigen yppa eller utnyttja.

Föreslagen lydelse

Lagen om beslutanderätt för Sveriges export- och investeringsråd beträffande handelssekreterare m.m.

1 §¹

Enligt de närmare föreskrifter regeringen beslutar får Sveriges export- och investeringsråd

1. planera och leda handelssekreterarnas verksamhet,

Vid utövandet av *en* befogenhet som rådet har enligt första stycket, ska rådet i sak tillämpa de föreskrifter som skulle gälla för *en* statlig förvaltningsmyndighet i motsvarande fall.

3 §²

Vad någon i samband med Sveriges export- och investeringsråds befattning med handelssekreterares verksamhet eller på grund av uppdrag hos rådet har fått veta om enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden får *han eller hon inte* obehörigen yppa eller utnyttja.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

2. För sådant som någon har erfarit med anledning av Sveriges exportråds verksamhet gäller dock 3 § i sin äldre lydelse.

¹ Senaste lydelse 1981:630.

² Senaste lydelse 1979:1076.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m.

Häri genom föreskrivs att 1–3 §§ lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. samt rubriken till lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lag (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m.

Utskottets förslag

Lag (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges export- och investeringsråd beträffande handelssekreterare m.m.

1 §¹

Enligt de närmare föreskrifter regeringen beslutar får Sveriges *exportråd*

1. planera och leda handelssekreterarnas verksamhet *samt exportfrämjande verksamhet inom utrikesrepresentationen*,

2. besluta *rörande* handelssekreterares anställnings- och arbetsvillkor, i den mån dessa *ej* bestäms genom avtal eller *beslutanderätten* enligt särskilda bestämmelser *tillkommer myndighet*, dock *ej* i frågor om tillsättning av eller skiljande från tjänst, eller om disciplinansvar, åtalsanmälan, avstängning eller läkarundersökning,

3. besluta *rörande* statliga bidrag till språkutbildning med inriktning på affärsspråk.

Vid utövande av befogenhet som enligt första stycket *tillkommer rådet* skall rådet i sak tillämpa de föreskrifter som skulle gälla för statlig förvaltningsmyndighet i motsvarande fall.

Enligt de närmare föreskrifter regeringen beslutar får Sveriges *export- och investeringsråd*

1. planera och leda handelssekreterarnas verksamhet,

2. besluta om handelssekreterares anställnings- och arbetsvillkor, i den mån dessa *inte* bestäms genom avtal eller *det* enligt särskilda bestämmelser *är en myndighet som har beslutanderätt*, dock *inte* i frågor om tillsättning av eller skiljande från tjänst, eller om disciplinansvar, åtalsanmälan, avstängning eller läkarundersökning,

3. besluta *om* statliga bidrag till språkutbildning med inriktning på affärsspråk.

Vid utövande av *en* befogenhet som *rådet har* enligt första stycket, *ska* rådet i sak tillämpa de föreskrifter som skulle gälla för *en* statlig förvaltningsmyndighet i motsvarande fall.

¹ Senaste lydelse 1981:630.

2 §²

Förvaltningslagen (1986:223) *skall* tillämpas vid handläggning av ärenden hos Sveriges *exportråd* enligt 1 §.

Förvaltningslagen (1986:223) *ska* tillämpas vid handläggning av ärenden hos Sveriges *export- och investeringsråd* enligt 1 §.

Beslut i sådana ärenden får överklagas hos regeringen, om något annat inte följer av

- lagen (1971:309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål,
- lagen (1987:439) om inskränkning i rätten att överklaga,
- andra föreskrifter.

3 §³

Vad någon i samband med Sveriges *exportråds* befattning med handelssekreterares verksamhet *eller med exportfrämjande verksamhet inom utrikesrepresentationen i anställning hos rådet* eller på grund av uppdrag hos *detta* har *erfarit* om enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden får *han ej* obehörigen yppa eller utnyttja.

Vad någon i samband med Sveriges *export- och investeringsråds* befattning med handelssekreterares verksamhet eller på grund av uppdrag hos *rådet* har *fått veta* om enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden får *han eller hon inte* obehörigen yppa eller utnyttja.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.
2. För sådant som någon har erfarit med anledning av Sveriges exportråds verksamhet gäller dock 3 § i sin äldre lydelse.

² Senaste lydelse 1988:1563.

³ Senaste lydelse 1979:1076.

BILAGA 4

Utrikesutskottets yttrande 2011/12:UU5y

Gemensam organisation för export- och investeringsfrämjande

Till näringsutskottet

Näringsutskottet beslutade vid sitt sammanträde den 12 april att ge utrikesutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2011/12:92 samt därtill hörande motioner.

Utrikesutskottet behandlar i sitt yttrande framför allt de aspekter av regeringens förslag och av handels- och investeringsfrämjande i övrigt som berör utskottets beredningsområde. Även motion 2011/12:92:N6 (S) behandlas.

Utskottet föreslår att näringsutskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motion 2011/12:N6 (S).

I yttrandet finns en avvikande mening (S) och ett särskilt yttrande (MP, V).

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen föreslås en sammanslagning av det statligt finansierade export- och investeringsfrämjandet, som utförs av Sveriges exportråd (Exportrådet) och Myndigheten för utländska investeringar i Sverige (Invest Sweden). Regeringen bedömer att export- och investeringsfrämjandet kan effektiviseras i en gemensam organisation, och det statliga stödet för näringslivets internationalisering därmed stärkas. Regeringens förslag innebär att uppgiften att bedriva statligt finansierat investeringsfrämjande förs över till Sveriges exportråd och att Myndigheten för utländska investeringar i Sverige avvecklas. Det förutsätter ändringar i avtalet om Sveriges exportråd mellan regeringen och näringslivet, representerat av Sveriges allmänna utrikeshandelsförening. Den nya organisationen föreslås i avtalet få namnet Sveriges export- och investeringsråd.

Vidare anser regeringen att det inte längre finns behov av att i lag ange Sveriges exportråds möjligheter att leda och planera exportfrämjande verksamhet i utrikesrepresentationen, varför bestämmelsen om detta i 1§ lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. föreslås upphöra att gälla. Motsvarande ändring görs i avtalet om Sveriges exportråd. Lagändringen avses träda i kraft den 1 januari 2013.

Motionen

Socialdemokraterna föreslår i kommittémotion *2011/12:N6 (S)* att riksdagen avslår propositionen. Enligt motionen är konsekvenserna av en sammanslagning av handels- och investeringsfrämjandet inte ordentligt utredda och regeringen bör därför återkomma med ett nytt förslag som innebär att såväl handels- som investeringsfrämjandet kan stärkas i framtiden.

Utskottets överväganden

Sveriges representation utomlands är en vital fråga för vårt lands utrikes-, bistånds- och näringspolitik. Enligt utskottets uppfattning är en väl rustad utrikesförvaltning, både på UD i Stockholm och på plats ute i världen, en förutsättning för att kunna vidmakthålla relationer som ligger till grund för samarbete på många viktiga områden och för att kunna förstå politiska, ekonomiska och kulturella trender. Utskottet har i samband med riksdagens behandling av budgeten för 2012 (2011/12:UU1y) betonat vikten av att Sverige stärker sin närvaro på viktiga tillväxtmarknader och att resurser satsas för att stödja viktiga framtidsbranschers exportsatsningar.

En stor mängd offentliga aktörer är verksamma med handels-, investerings- och Sverigefrämjande. Förutom de som direkt berörs av förslagen i propositionen kan nämnas Exportkreditnämnden, Kommerskollegium, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac), Försvarsexportmyndigheten, Svenska institutet (SI), AB Svensk Exportkredit, Tillväxtanalys, Visit Sweden AB och Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet (NSU). Endast ett fåtal av Sveriges aktörer med främjande- och handelsuppdrag har permanent närvaro i utlandet, vilket innebär att ambassader och konsulat har en viktig roll i att bistå dessa aktörer i kontakter med värdlandet och samordna insatser. Detta framkom bl.a. under de besök delegationer från utskottet gjorde under våren i ett antal länder i Sydamerika där ambassaderna har starkt fokus på främjande.

Främjandet är en integrerad del av den svenska utrikespolitiken och utskottet vill understryka vikten av att de främjarinsatser som görs av olika aktörer också genomsyras av de grundläggande principer om demokrati, mänskliga rättigheter, fred, jämställdhet och hållbar utveckling som vår utrikespolitik vilar på. Svenska utlandsmyndigheter har en viktig roll i att detta synsätt vägleder främjandet på landnivå och att de främjarinsatser som genomförs på ett långsiktigt hållbart sätt stärker Sverige bilden. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag att avskaffa den s.k. funktionella direktivrätten enligt vilken Exportrådet ges möjlighet att planera och leda utrikesrepresentationens exportfrämjande verksamhet. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att bestämmelsen är obsolet och menar att den förändring som föreslås kommer att tydliggöra att beskickningschefen fungerar som chef och ansvarig för alla beskickningens verksamhetsområden. Utskottet vill understryka vikten av att utlandsmyndigheternas resurser och bemanning vid behov anpassas för att hantera detta.

Utskottet vill även beröra ett antal andra frågor där främjandet på ett tydligt sätt är kopplat till utskottets beredningsområde i övrigt. En sådan är företags sociala ansvar (Corporate Social Responsibility, CSR). Utskottet välkomnar att regeringen uppmuntrar svenska företag att tillämpa OECD:s riktlinjer för multinationella företag och att ställa sig bakom de tio principerna om respekt för de mänskliga rättigheterna, arbetsvillkor, miljöansvar och antikorrupcion i FN:s Global Compact. Detta stärker Sverige bilden och svenska företags konkurrenskraft. Allt fler företag inser i dag vikten av att aktivt främja CSR och många söker information och råd om vilka krav som ställs på företag och hur man praktiskt kan arbeta med att integrera CSR i sin verksamhet. Utskottet välkomnar det arbete som regeringen gör inom detta område, men vill understryka vikten av att de aktörer som arbetar med handels- och investeringsfrämjande, inte minst Exportrådet, är engagerade i dessa frågor och kan bistå företag med konkreta råd och information.

Utskottet vill också betona vikten av att i dagens globaliserade värld arbeta med att främja såväl import som export. Sverige beskrivs ofta som ett litet, exportberoende land, men utredningar från bl.a. Kommerskolle-

gium har visat att svensk export och tillväxt i hög grad är beroende av import. Det är också en viktig del av Sveriges politik för global utveckling att verka för ett ökat handelsutbyte med utvecklingsländer. I detta sammanhang fyller ”Open Trade Gate Sweden” en viktig funktion i att underlätta för exportörer från dessa länder att ta sig in på den svenska marknaden genom att informera om vilka regler som gäller för export till Sverige och i förlängningen även till andra EU-länder. Utredningar av verksamheten har dock visat att ökade insatser bör övervägas för att underlätta för företag från utvecklingsländer att få kontakt med svenska importörer och grossister.

Utskottet har tidigare understrukit att förändringar i omvärlden, liksom kraven på en effektiv användning av resurser motiverar anpassningar av den svenska utrikesrepresentationen (2011/12:UU1y). Vid det tillfället betonade utskottet också att en framgångsrik utrikespolitisk verksamhet kräver långsiktig strategisk inriktning och en flexibel och effektiv förvaltning och att regeringen därför bör samråda löpande med riksdagen om den fortsatta strategiska utvecklingen av Sveriges utrikesrepresentation.

Inom ramen för ärendets beredning hölls en föredragning den 24 april med deltagande av tjänstemän från UD. I likhet med regeringen anser utskottet att en sammanslagning av Exportrådet och Invest Sweden innebär att det svenska handels- och investeringsfrämjandet anpassas till den globaliserade nätverksekonomin där export, import och investeringar är olika alternativa vägar för svenska företag att nå ökad tillväxt genom internationalisering. Den globaliserade ekonomin gör att svenska företag i högre utsträckning behöver internationaliseras för att vara konkurrenskraftiga. För företagen kan export, import och gränsöverskridande investeringar vara olika vägar att växa och etablera sig på nya marknader. Genom att slå ihop handels- och investeringsfrämjandet kan företagen erbjudas stöd och rådgivning om dessa olika alternativ inom samma organisation. Det finns även ur kompetenssynpunkt starka skäl att samla resurserna i en gemensam organisation. Utskottet vill understryka att sammanslagningen inte får innebära att investeringsfrämjandet urholkas och utgår från att regeringen noga följer utvecklingen och vid behov vidtar åtgärder.

Utskottet delar även regeringens uppfattning att en sammanslagning bör innebära synergieffekter och administrativa besparingar som innebär att resurser kan föras över till den operativa verksamheten. Utskottet vill betona att de besparingar som kan uppnås ska utnyttjas för att ytterligare stärka den handels- och investeringsfrämjande verksamheten.

Regeringen tillsatte i juli 2009 en offentlig utredning för att göra en bred översyn av den svenska utrikesförvaltningen. Utredaren lämnade mer än hundra förslag och rekommendationer som spänner över ett brett fält och även inkluderar frågor om handels- och investeringsfrämjande, bl.a. förslaget om att avskaffa den s.k. funktionella direktivrätten som behandlas ovan. Utredningens förslag bereds av en expertgrupp på UD. Gruppen

skulle ursprungligen ha lämnat sin slutrapport i april, men har fått sitt mandat förlängt till juni 2012. Utskottet avser att informera sig om resultatet av arbetet.

Utrikesutskottet föreslår att näringsutskottet tillstyrker regeringens förslag i proposition 2011/12:92 och avstyrker motion 2011/12:N6 (S).

Stockholm den 10 maj 2012

På utrikesutskottets vägnar

Sofia Arkelsten

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sofia Arkelsten (M), Urban Ahlin (S), Walburga Habsburg Douglas (M), Carina Hägg (S), Mats Johansson (M), Carin Runeson (S), Olle Thorell (S), Kenneth G Forslund (S), Christer Winbäck (FP), Bodil Ceballos (MP), Désirée Pethrus (KD), Julia Kronlid (SD), Hans Linde (V), Ulrik Nilsson (M), Désirée Liljevall (S), Ismail Kamil (FP) och Staffan Danielsson (C).

Avvikande mening

Sammanslagning av Sveriges exportråd och Myndigheten för utländska investeringar i Sverige (S)

Urban Ahlin (S), Carina Hägg (S), Carin Runeson (S), Olle Thorell (S), Kenneth G Forslund (S) och Désirée Liljevall (S) anför:

I proposition 2011/12:92 föreslås en sammanslagning av det statligt finansierade export- och investeringsfrämjande som utförs av Sveriges exportråd (Exportrådet) och Myndigheten för utländska investeringar i Sverige (Invest Sweden) i den nya organisationen Sveriges export- och investeringsråd. Handelspolitiken är en grundbult i den svenska näringspolitiken. Mer än hälften av vår BNP kommer från exportindustrin. För ett litet land som Sverige, som konkurrerar i en global ekonomi, är det av största vikt att handelspolitiken bidrar till att underlätta export- och investeringsfrämjande.

Vi socialdemokrater avvisar inte regeringens ambitioner att effektivisera verksamheterna för export- och investeringsfrämjande. Det är möjligt att det kan uppstå synergieffekter i samband med sammanslagning av de handels- och investeringsfrämjande verksamheterna. Vi vill dock peka på ett antal punkter som är problematiska i samband med förslaget om sammanslagning av Exportrådet och Invest Sweden.

För det första är det viktigt att konstatera att Exportrådet och Invest Sweden har olika mål och syften med sina verksamheter. Medan Exportrådet har som uppdrag att öka den svenska exporten, ska Invest Sweden vara en central kontaktpunkt för investeringsfrämjande och utforma en strategi för att öka utlandsinvesteringarna i Sverige. Dessa verksamheter har olika behov och inriktningar, och en sammanslagning är inte en garant för att effektivisera verksamheterna.

Exportrådet är också en juridisk person där staten och näringslivet har ett delat ansvar medan Invest Sweden är en myndighet. Frågor som har att göra med statens inflytande över investeringsfrämjandet i den nya organisationen är inte klarlagt i propositionen, och det måste redas ut innan en sammanslagning kan bli aktuellt. Det finns också en risk att Exportrådet blir den starkare parten vid en sammanslagning, varvid frågan om hur det statliga uppdraget för investeringsfrämjandet ska utformas är av största vikt.

För det andra finns det risk för konkurrensnackdelar för svenska företag som väljer att kanalisera sin verksamhet i den nya föreslagna organisationen för export- och investeringsfrämjande. Sveriges allmänna utrikeshandelsförening har bl.a. pekat på att svenska företag som vill exportera måste vara garanterade att uppgifter som lämnas om marknads- och affärsplaner inte återanvänds för organisationens investeringsfrämjande verksamhet.

För det tredje vilar underlaget för den lagda propositionen på ett otillräckligt underlag, en kritik som delas av regeringens eget utredningsstöd, Statskontoret.

Vi begär att regeringen återkommer med ett nytt förslag där ovanstående invändningar beaktas, så att den svenska handels- och investeringsfrämjande verksamheten kan stärkas i framtiden.

Särskilt yttrande

Export- och investeringsfrämjande (MP, V)

Bodil Ceballos (MP) och Hans Linde (V) anför:

Regeringen föreslår en sammanslagning av det statligt finansierade export- och investeringsfrämjandet, som utförs av Sveriges exportråd och Myndigheten för utländska investeringar i Sverige. Miljöpartiet och Vänsterpartiet anser att det finns stora behov av att se över Sveriges export- och investeringsfrämjande. Men för oss är frågan om hur exakt olika myndigheter organiseras en sekundär fråga. För oss är det centrala att Sverige får tydliga riktlinjer för export- och investeringsfrämjande som innebär att verksamheten inom dessa områden blir samstämmig med politiken för global utveckling, PGU.

I december 2003 beslutade riksdagen om en ny svensk utvecklingspolitik där målet att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling ska gälla för alla politikområden. Utgångspunkten är att nationella politiska beslut har globala återverkningar och att alla politikområden kan bidra till arbetet med att bekämpa fattigdom. Snart tio år senare har detta ännu inte fått genomslag inom det svenska export- och investeringsfrämjandet. Exempelen är många där export och investeringar främjats i diktaturer och auktoritära stater utan att frågor om demokrati och mänskliga rättigheter beaktas. Utvecklingsperspektiven och fattigdomsbekämpning har på samma sätt varit frånvarande i verksamheten.

Vi är samtidigt mycket skeptiska till att Exportrådet har fått i uppgift att kanalisera biståndsmedel för utvecklingssamarbete. Detta har skett bl.a. i Sydafrika, en satsning som Shaheed Rajie, utvecklingschefen på Sydafrikas finansdepartement, dömde ut som "bundet bistånd". Han menade också att det "i Sydafrika fanns en mycket tydlig uppfattning om att dessa insatser inte skulle ha någon fattigdomsminskande effekt". Vi delar denna oron. Risken är överhängande att det kommer det bli det svenska näringslivets intresse att inte mottagarlandets prioriteringar, som kommer att styra utvecklingssamarbetet om det kanaliseras genom svenska myndigheter vars uppgift är att främja export och investeringar.

Miljöpartiet och Vänsterpartiet anser därför att det krävs en övergripande översyn av Sveriges export- och investeringsfrämjande för att det ska upprättas tydliga människorättskriterier för denna verksamhet och för att främjandet ska ske i samstämmighet med PGU.